МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

СИНТАГМИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ : ПРОЛЕГОМЕНИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ

до 80-річчя від дня народження

доктора юридичних наук, професора Юрія Миколайовича Оборотова

матеріали

всеукраїнської науково-практичної конференції

14 вересня 2026 року

Одеса

2026

УДК 340
DOI: https://doi.org/10.32837/11300.33882

Матеріали подано в авторській редакції

Синтагми сучасної юриспруденції : пролегомени правові інноватики. Пам’яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 80-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.(Одеса, 14 верес. 2026 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. академія»., 2026. 274 с. URL: https://doi.org/10.32837/11300.33882

Матеріали конференції, вміщені у цьому збірнику, відображають прагнення представників української правничої науки осмислити методологічне значення наукової спадщини Ю. М. Оборотова та розглянути актуальні проблеми розвитку сучасної юриспруденції. У працях авторів досліджуються питання методології юридичної науки, традиційні та інноваційні напрями розвитку права, трансформація держави, зміна правової реальності під впливом глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних і технологічних процесів.

Окрему увагу приділено проблемам цифровізації права, ролі штучного інтелекту у трансформації юридичної діяльності, зміні форм правового регулювання, розвитку правової системи в умовах європейської інтеграції, а також переосмисленню фундаментальних категорій загальної теорії права та держави.

Рудницький Юлій Ігорович

Національний університет «Львівська політехніка»

Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти

аспірант кафедри теорії права та конституціоналізму

DOI:

ПРАВО НОРМОТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ В МІСЦЕВІЙ РАДІ: КОЛО СУБ'ЄКТІВ І ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЯ

Нормотворчість органів місцевого самоврядування утворює самостійний сегмент національної правової системи: за статтею 144 Конституції України органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, обов'язкові до виконання на відповідній території. Початковою стадією муніципального нормотворчого процесу є нормотворча ініціатива, яка визначає, які саме питання взагалі потрапляють на розгляд ради [1]. Тому коло суб'єктів цього права є не технічним, а конституційно значущим питанням: воно окреслює реальну міру доступу територіальної громади та її представників до формування місцевого правопорядку.

Чинна модель регулювання є фрагментарною. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» терміна «нормотворча ініціатива» не вживає взагалі. Стаття 46 цього Закону оперує іншою конструкцією — «пропозиції щодо питань на розгляд ради», які можуть вноситися сільським, селищним, міським головою, постійними комісіями, депутатами, виконавчим комітетом ради, головою місцевої державної адміністрації, головою районної, обласної ради, загальними зборами громадян [2]. Право вносити саме проєкти рішень і поправки до них закріплене окремо — статтею 19 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» [3]. Члени територіальної громади реалізують ініціативу за статтею 9 Закону — у формі місцевої ініціативи, порядок внесення якої визначається радою або статутом громади. Староста ж, за статтею 54-1, лише «бере участь у підготовці проєктів рішень» щодо майна громади, тобто самостійним суб'єктом ініціативи не визнаний [2].

Рамкову норму містить Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX: за статтею 28 правотворчою ініціативою є подання проєкту нормативно-правового акта на розгляд суб'єкта правотворчої діяльності, а коло суб'єктів такої ініціативи, порядок і спосіб подання визначаються Конституцією України, законами, прийнятими на їх основі актами та актом відповідного правотворчого органу [4]. Закон набрав чинності 20 вересня 2023 р., проте вводиться в дію через рік з дня припинення або скасування воєнного стану. Наразі коло суб'єктів фактично визначається регламентом самих рад: так, до прикладу, за Регламентом Львівської міської ради право нормотворчої ініціативи мають міський голова, секретар ради, депутати, постійні комісії, виконавчі органи ради. [5].

Такому регулюванню властиві щонайменше чотири дефекти. Перший — термінологічний: закон змішує «пропозицію щодо питання» та «проєкт рішення», хоча перша конструкція не породжує обов'язку розглянути підготовлений текст акта, а друга — породжує; це дозволяє вважати ініціативу вичерпаною самим фактом «розгляду питання» без винесення проєкту на голосування.

Другий — інституційний: визначення кола суб'єктів делеговано регламенту, тобто орган, акти якого ініціюються, сам встановлює, хто може їх ініціювати. Регламент ухвалюється більшістю депутатів і так само легко нею змінюється, тож доступ депутатської меншості й громади до нормотворчості не має гарантій незвужуваності, а переліки суб'єктів у різних радах суттєво відрізняються. Практичним наслідком є монополізація ініціативи виконавчим апаратом: вимога попереднього візування виконавчими органами часто сформульована як умова внесення проєкту, а не як форма надання висновку, і набуває ознак вето.

Третій — надмірні бар'єри для місцевої ініціативи. До прикладу, порядок внесення та розгляду місцевих ініціатив у м. Києві вимагає ініціативної групи не менш як з 5 членів громади та збору не менш ніж 1000 підписів у строк, що не перевищує 30 календарних днів [6]. Модельний статут територіальної

громади 2025 р. пропонує групу з 10 осіб і 100 підписів [7], а стаття 41a польського Закону від 8 березня 1990 р. про гмінне самоврядування встановлює диференційований поріг — 100 осіб у гмінах до 5000 мешканців, 200 — до 20 000 і 300 — понад 20 000, із обов'язком розглянути проєкт на найближчій сесії, але не пізніше трьох місяців з дня подання [8]. Отже, у найбільшій українській громаді поріг утричі перевищує максимальний польський, а гарантованого строку розгляду законодавство України не встановлює взагалі. Не усуває проблеми й електронна петиція: за статтею 23-1 Закону України «Про звернення громадян» вона породжує обов'язок розгляду та відповіді, але не обов'язок розгляду проєкту акта, тож її включення до форм нормотворчої ініціативи створює лише ілюзію ширшого кола суб'єктів.

Четвертий — відсутність процесуальних гарантій: закон не встановлює ані обов'язку включити належно оформлений проєкт до порядку денного, ані строку його розгляду, ані вичерпного переліку підстав для відмови в реєстрації проєкту, ані порядку оскарження такої відмови. Право, не забезпечене процедурою реалізації, залишається декларативним.

Напрями оптимізації вбачаються такими : по-перше, передбачити в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» саме конструкцію права нормотворчої ініціативи, розмежувавши її з пропозицією до порядку денного та з електронною петицією й узгодивши зі статтею 28 Закону України «Про правотворчу діяльність». По-друге, закріпити законом мінімальний імперативний перелік суб'єктів, який рада не вправі звужувати, але може розширювати: голова громади; секретар ради; депутат; депутатська фракція (група); постійна комісія; виконавчий комітет і виконавчі органи; староста — у межах старостинського округу; члени громади в порядку місцевої ініціативи; для районних і обласних рад — голова відповідної ради, її президія та голова місцевої державної адміністрації. По-третє, поширити право ініціативи на суб'єктів, які нині мають лише консультативний статус, — органи самоорганізації населення, молодіжні та громадські ради — щонайменше в межах питань їхньої компетенції або території.

По-четверте, встановити законом саме верхню межу кількості підписів для місцевої ініціативи, диференційовану за чисельністю громади, та мінімальний строк їх збору, щоб статут громади міг лише полегшувати доступ. По-п’яте, запровадити процесуальні гарантії: обов’язок включення належно оформленого проєкту до порядку денного в межах фіксованого строку, вичерпний перелік підстав для відмови в реєстрації, право її оскарження, дорадчий характер висновків юридичної та фінансової служб, а також право ініціатора на правову і фінансово-економічну допомогу апарату ради. По-шосте, синхронізувати стадію ініціативи із Законом України «Про публічні консультації» від 20 червня 2024 р. № 3841-IX, який розглядає консультації як стадію після внесення проєкту [9], та з посиленням державного нагляду за законністю актів, що підвищує вимоги до якості проєкту вже на стадії внесення — з обов’язковими пояснювальною запискою, фінансово-економічним обґрунтуванням і порівняльною таблицею, а також з відкритим реєстром внесених проєктів.

Отже, чинна модель права нормотворчої ініціативи в місцевій раді характеризується законодавчою фрагментарністю та надмірною диспозитивністю. Оптимізація має полягати не в механічному розширенні переліку суб’єктів, а в переході до дворівневої моделі — імперативного законодавчого мінімуму з процесуальними гарантіями реалізації права та диспозитивного локального рівня, який може цей мінімум лише розширювати. Такий підхід узгоджується із Законом України «Про правотворчу діяльність», відповідає європейським стандартам участі та є передумовою якісної муніципальної нормотворчості на поточному етапі децентралізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шпак Ю. А. Стадії нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування: теоретико-правовий аспект. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2014. № 801. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2155/vnulpurn201480121.pdf

2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр

3. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. № 93-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15

4. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20

5. Регламент Львівської міської ради 8-го скликання. URL: https://www8.city-adm.lviv.ua/inTEAM/Uhvaly.NSF/(SearchForWeb)/883E612C2F604B0EC22586480060D57D?OpenDocument

6. Порядок внесення та розгляду місцевих ініціатив у місті Києві. URL: https://kmr.gov.ua/uk/content/poryadok-vnesennya-ta-rozglyadu-miscevyh-iniciatyv

7. Модельний статут селищної (сільської, міської) територіальної громади. 2025. URL: https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2025/03/modelnyj_statut_tg_022025_nn_at_lya-111.pdf

8. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dz. U. 2026, poz. 662 (tekst jednolity). Art. 41a.

9. Про публічні консультації: Закон України від 20 червня 2024 р. № 3841-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3841-20

Ключові слова: нормотворча ініціатива, місцева рада, суб’єкти нормотворчості, місцева ініціатива, муніципальна нормотворчість, регламент ради, децентралізація.

Key words: rule-making initiative, local council, subjects of rule-making, local initiative, municipal rule-making, council rules of procedure, decentralization.

Лисик Максим Анатолійович
ПРАВОЗАКОННІСТЬ ЗВІЛЬНЕННЯ ПРОКУРОРІВ ЗА НЕПІДТВЕРДЖЕННЯ ІНВАЛІДНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 141
Завальнюк Сергій Володимирович
ПОДОЛАННЯ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЯК НАПРЯМ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ У СФЕРІ МЕДІАЦІЇ..... 146
Подолян Юлія Олександрівна
«ЗАВИЩЕННЯ ВАРТОСТІ» ЯК ПОЗАПРАВОВА КОНСТРУКЦІЯ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕНОСТІ ОЗНАК ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 191 КК УКРАЇНИ..... 151
Савчук Вадим Степанович
СУДОВЕ ЗАСІДАННЯ В РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦЗВ'ЯЗКУ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ДОСТОВІРНОСТІ ПОКАЗАНЬ 157
Хмельницький Богдан Станіславович
ВІД АБСОЛЮТНОСТІ ПРАВА ДО КОНЦЕПЦІЇ ДОПУСТИМИХ ОБМЕЖЕНЬ: ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ..... 161
Мастістий Ілля Андрійович
ПРАВОВА ДОКТРИНА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ166
Бочкала Роман Олександрович
ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ 172
Рудницький Юлій Ігорович
ПРАВО НОРМОТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ В МІСЦЕВІЙ РАДІ: КОЛО СУБ'ЄКТІВ І ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЯ 178
Кучеренко Денис Сергійович
ПОНЯТІЙНО-ПРАВОВЕ МИСЛЕННЯ У ДАВНЬОМУ РИМІ: МИСТЕЦТВО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ..... 183
Шенцева Ольга Петрівна
СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ІНДУСЬКОГО ПРАВА 188
СЕКЦІЯ 3. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 193
Батанов Олександр Васильович
ТРАДИЦІЇЇ У МУНІЦИПАЛЬНОМУ ПРАВІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ У ФОКУСІ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ Ю. М. ОБОРОТОВА 193
Іванченко Ольга Миколаївна
ДЕРЖАВНА ВЛАДА І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ..... 204
Ковбасюк Степан Валерійович
ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ В ДОСЛІДЖЕННІ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ..... 211